



**AGDER**  
fylkeskommune

---

# Økt deltakelse for bedre levekår

## Frivillighetsstrategi for Agder 2022 - 2030

Vedtatt av Fylkestinget i Agder 25. oktober 2022



## Innhold

<b>Innledning</b> .....	<b>3</b>
<b>Formål</b> .....	<b>3</b>
<b>Frivillighetens behov og utfordringer:</b> .....	<b>4</b>
<b>Bakgrunn</b> .....	<b>5</b>
<b>Prosess og medvirkning</b> .....	<b>5</b>
<b>Planer og føringer</b> .....	<b>6</b>
<b>Aktører, roller og nivåer</b> .....	<b>9</b>
<b>Begrepsavklaringer og definisjoner</b> .....	<b>10</b>
<b>Utvalgte hovedutfordringer</b> .....	<b>11</b>
<b>Visjon og hovedmål mot 2030</b> .....	<b>14</b>
<b>Satsningsområder og delmål mot 2030</b> .....	<b>14</b>
<b>Kommunal frivillighetspolitikk: Tilrettelegging og samspill</b> .....	<b>15</b>
<b>Økonomi: Forenkling og frihet</b> .....	<b>16</b>
<b>Rekruttering og deltakelse: Synlighet og mangfold</b> .....	<b>17</b>
<b>Lokaler: Tilgjengelighet og forutsigbarhet</b> .....	<b>18</b>
<b>Møteplasser: Dialog, informasjon, kompetanse og koordinering</b> .....	<b>19</b>
<b>Oppfølging og bruk av strategien</b> .....	<b>20</b>
<b>Vedlegg</b> .....	<b>21</b>

## Innledning

Det er nesten 4000 frivillige lag og foreninger i Agder per 2022; et levende mylder av organisasjoner, med et mangfold av ulike formål, aktiviteter, frivillige og deltakere. Frivillig innsats har en egenverdi for den som er frivillig, er verdifull for den som nyter godt av den, og har en verdi for samfunnet: Frivillighet bidrar til at det er godt å leve i Agder.

## Formål

Premisset for arbeidet med Frivillighetsstrategien for Agder 2022 - 2030 er at en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet bidrar til bedre levekår, gjennom deltakelse, tilhørighet, mestring og demokratiopplæring.

Visjonen for frivillighetsstrategien for Agder er **økt deltakelse for bedre levekår**. Denne visjonen forutsetter en **sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet på Agder** – og dette blir også hovedmålet for strategien.

Hvordan kan vi utløse det fulle samhandlingspotensialet mellom frivillig og offentlig sektor – uten å gå på bekostning av frivillighetens egenart, uavhengighet og egenverdi? For å samhandle godt og nå målene, trenger vi et styringsdokument.

Målet med frivillighetsstrategien har vært å utvikle rammer og verktøy for hele regionen, som kan føre til en tydelig retning på samhandlingen og samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor. Frivillighetsstrategien skal dekke et behov for samordning av tilskudd, nettverk og kompetanseheving på tvers av ulike nivå. Den skal avklare hvem som gjør hva og hvordan man kan samhandle for å hente ut det beste hos alle. Og den skal spesielt se på hvilken rolle fylkeskommunen som regional utviklingsaktør kan ta i denne sammenhengen.

Målgruppen for strategien er både frivillige organisasjoner, frivilligsentraler og kommuner. Forutsetningen for å finne en tydelig retning, er et godt kunnskapsgrunnlag og en spisset strategi, utarbeidet i tett dialog med frivilligheten og kommunene. Det har vært viktig å utforme en strategi som differensierer tiltak etter behov og som respekterer ulike roller, og som samtidig er bred og fleksibel nok til å oppleves som relevant og nyttig for flest mulig i regionen vår.

Strategien er utarbeidet med et 8-årig perspektiv, med et tilhørende handlingsprogram som etter planen skal rulleres årlig, og som kan justeres underveis etter dialog med målgruppen. Frivilligheten, som samfunnet som helhet, er i kontinuerlig endring. Ingen kjenner framtiden. Det har vært viktig å utforme en frivillighetsstrategi som peker ut retning dit vi vil, som tar vare på det som er bra, som endrer det som bør forbedres, og som kan romme framtidige endringer og fortsatt være nyttig.

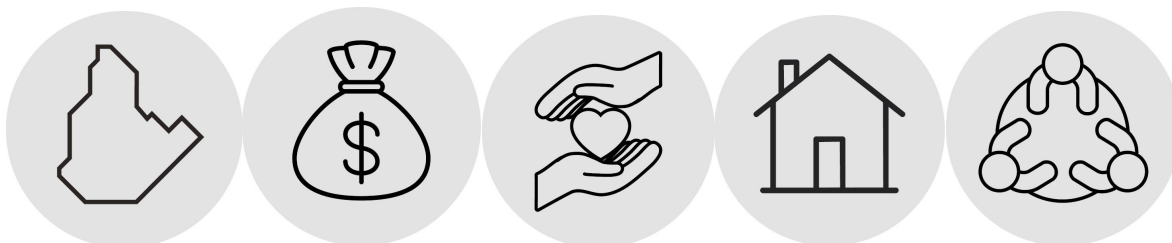
## Frivillighetens behov og utfordringer:

En virkningsfull frivillighetsstrategi må ha tilslutning hos dem strategien angår. Et fylkeskommunalt strategidokument, med sine formkrav og formuleringer, bør forenkle og bygge bro til hverdagen i frivilligheten. Følgende kan oppsummere frivillighetens behov og ønsker slik de er framkommet gjennom innspill og medvirkning, og være en oppfordring til Agder fylkeskommune og kommunene i Agder:

- **Forstå** vår betydning og hva vi bidrar med (*verdi*)
- **Kjenn** oss, hva vi gjør og hvordan vi gjør det (*kjennskap og kunnskap*)
- **Skryt** av oss og feir oss (*anerkjennelse*)
- **Vær tilgjengelig** for oss nå vi trenger det (*tilgang*)
- **Fortell oss** hva dere gjør (*informasjon*)
- **Spør oss** om råd (*involvering*) og **samarbeid** med oss
- **Støtt oss** med det dere kan av penger, lokaler, utstyr, kunnskap, gode ideer, nettverk og synlighet (*støtte*)
- Gjør det så **enkelt** som mulig å søke penger, rapportere og administrere – husk at vi bruker vår fritid fordi vi vil og kan! (*forenkling*)

Målgruppen for strategien har pekt på hovedutfordringene for å nå målene om god samhandling og en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet på Agder. Disse utfordringene ønsker vi å møte i de foreslåtte satsningsområdene for arbeidet med frivillighet i Agder fram mot 2030:

- **Kommunal frivillighetspolitikk:** Tilrettelegging og samspill
- **Økonomi:** Forenkling og frihet
- **Rekruttering og deltakelse:** Synlighet og mangfold
- **Lokaler:** Tilgjengelighet og forutsigbarhet
- **Møteplasser:** Dialog, informasjon, kompetanse og koordinering



## Bakgrunn

I tråd med vedtatt planstrategi vedtok Fylkesutvalget i desember 2020 oppstart av arbeidet med en frivillighetsstrategi for Agder. Det ble også inngått en intensjonsavtale med Frivillighet Norge, som er samarbeidsforumet for frivillige organisasjoner i Norge. Intensjonsavtalen går i korte trekk ut på at partene skal samarbeide om frivillighetsstrategien, og sammen stimulere til at kommunene på Agder utarbeider sin egen frivillighetspolitikk.

## Prosess og medvirkning

Forankring og medvirkning er avgjørende for at strategien skal bli god, og her har det vært lagt opp til bred medvirkning gjennom hele prosessen. Når strategien trer i kraft og tiltakene gjennomføres, blir deltakelse, dialog og samarbeid avgjørende for å få ønsket virkning og nå målene.

Proessen startet med kartlegging og uformelle møter med kommuner og frivilligsentraler i Agder. Deretter ble det etablert en intern arbeidsgruppe på tvers av direktørområdene i fylkeskommunens administrasjon, og en ekstern referansegruppe på tvers av målgruppen for strategien. I den eksterne gruppen er det representanter fra de frivillige organisasjonene, frivilligsentralene og kommunene på Agder.

I den påfølgende innspillrunden ble det avholdt innspillverksted med fylkeseldrerådet, ungdommens fylkesutvalg, råd for personer med funksjonsnedsettelse og brukerpanel i Agder.

I samarbeid med Frivillighet Norge ble det også avholdt en innspillkonferanse, *Økt deltakelse for bedre levekår*, med nærmere 70 påmeldte. Både kommuner, frivilligsentraler og et bredt spekter av frivillige organisasjoner deltok. Alle de påmeldte fikk tilsendt en kartleggingsundersøkelse fra Frivillighet Norge, som resulterte i vedlagt *Rapport fra Frivillighet Norge: Innspill til Agder fylkeskommunes frivillighetsstrategi*.

Kartleggingsfasen og innspillrunden er bakgrunn for kunnskapsgrunnlaget, som mål og satsningsområder i strategien er basert på. Vedlegget *Kunnskapsgrunnlag og medvirkning* gir et nærmere innblikk i de ulike medvirkningsprosessene som har funnet sted, og en oversikt over kunnskapsgrunnlaget som har medvirket til utforming av strategien.

Et utkast til strategi og handlingsprogram ble politisk behandlet og vedtatt sendt ut på høring på juni 2021, med høringsfrist på høsten. Etter noe bearbeiding av høringsinnspillene ble prosessen utsatt på grunn av utskiftning av nøkkelpersonell internt i fylkeskommunen. Arbeidet startet opp igjen mai 2022. Den eksterne referansegruppa og den interne arbeidsgruppa har bearbeidet høringsinnspillene og

justert strategien.

## Planer og føringer

FNs bærekraftsmål, Regionplan Agder 2030 og Stortingsmelding nr 10 (2019); *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig (Frivillighetsmeldingen)*, er de viktigste føringene for Frivillighetsstrategien, men det er også andre nasjonale og regionale planer og føringer som er lagt til grunn. Her presenteres disse kort, mens vedlegget *Kunnskapsgrunnlag og medvirkning* gir nærmere redegjørelse.

### FNs bærekraftsmål



I regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 framheves det at FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn. Fellesnevner for måloppnåelse er samarbeid på tvers. Dette er også et premiss i frivillighetsstrategien: Ved å styrke frivilligheten fremmer vi mål 17: «Samarbeid for å nå målene». Strategiens visjon om «økt deltakelse for bedre levekår» innebærer at en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet på Agder kan bidra til følgende bærekraftsmål:



I samhandlingen mellom offentlige og frivillige aktører som strategien legger opp til, vil bærekraftsmålene utgjøre et bakteppe og rammeverk som bidrar til felles mål og felles forståelse for hvorfor man gjør det man gjør.

## **Regionplan Agder 2030 – attraktiv, samskapende og bærekraftig**

Regionplan Agder har som hovedmål å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Frivillighetsstrategien er tett knyttet til hovedmålene om en sosialt bærekraftig region, forbedrede levekår og å bruke hele Agder, gjennom inkludering, mangfold og likestilling.

Frivillighetsstrategien vil gi retning og struktur til samhandlingen mellom offentlig og frivillig sektor, og være et bidrag inn i den regionale samhandlingsstrukturen; #vårt agder.

Strategien kan også knyttes til flere av hovedsatsningsområdene: Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter forutsetter engasjement, god dugnadsånd og en sterk frivillighet. Frivilligheten bidrar til å fremme læring, helse og trivsel. Frivilligheten er nødvendig for å gi alle innbyggere muligheter til å delta på fellesarenaer for kultur og idrett og til å utvikle egne kreative evner.

Helt konkrete mål og veier til målet som tydelig involverer frivilligheten er primært knyttet til hovedsatsningsområdet «Kultur», og er innarbeidet i foreslått handlingsprogram for frivillighetsstrategien.

### **Andre gjeldende regionale planer**

- Folkehelsestrategi for Agder 2018 – 2025
- Veikart for bedre levekår på Agder
- Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015 – 2027 (LIM-planen)
- Besøksstrategi for Agder 2015 – 2030. Besøk Agder 2030

### **Planlagte tilstøtende planer i Regional planstrategi for Agder 2020-24**

- Aktive liv i Agder – Regional plan for fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv og folkehelse
- Skolebruksplanen
- Strategi for kulturarv 2030

### **Frivillighetserklæringen og Stortingsmelding nr 10 (2018-19); *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig* (Frivillighetsmeldingen)**

Regjeringen la i 2015 fram Frivillighetserklæringen. Denne inneholder prinsipper og målsetninger for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor, og understreker at «Frivillighet er ikke et supplement til offentlig virksomhet. Det er en grunnleggende del av menneskenes liv og virke og en forutsetning for et godt samfunn.» Videre anerkjenner erklæringen «frivillighetens verdi – for den som er frivillig, for den som mottar resultatet av frivillig innsats, og for samfunnet som helhet».

Erklæringen ble fulgt opp med Frivillighetsmeldingen “Frivilligheita - sterk, sjølvstendig, mangfaldig”, en stortingsmelding (nr 10, 2018-19) om den statlige frivillighetspolitikken. Den setter opp målene for den nasjonale frivillighetspolitikken:

- *Brei deltaking*
- *Ein sterk og uavhengig sektor*
- *Forenklingsreform*
- *Ein samordna frivilligheitspolitikk*

### **Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor**

Plattformen er utarbeidet av KS og Frivillighet Norge – og er derfor en plattform fylkeskommunen også bør ta utgangspunkt i. Formålet er å sette fokus på at kommunene må ha en god frivillighetspolitikk og et godt samspill med frivilligheten lokalt. Det skal bidra til et godt grunnlag for å skape aktive lokalsamfunn og bidra til å løse samfunnsutfordringer innenfor folkehelse, omsorg, integrering, sosial ulikhet og beredskap.

### **Stortingsmelding nr 18 (2020-2021); *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge (Barne- og ungdomskulturmeldingen)***

I stortingsmeldingen defineres det som et mål å legge til rette for at alle norske barn og unge - uavhengig av bosted, økonomi, funksjonsevne og bakgrunn - får tilgang til et mangfoldig kulturliv der de kan delta, skape, lære og mestre. Meldingen fremhever den sentrale plassen det frivillige kulturlivet har i barne- og ungdomskulturen – og har som mål at flere barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter.

### **Fritidserklæringen**

Fritidserklæringen er signert av regjeringen, kommunene (KS) og frivillig sektor (Frivillighet Norge, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner LNU m.fl.) Det er et mål i denne at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn.

### **Stortingsmelding nr. 15 (2018); *Leve hele livet- en kvalitetsreform for eldre***

Reformen bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige, forskere og ledere har erfart kan løfte kvaliteten på tjenestene og bidrar til en trygg og verdig alderdom. Frivillighet fremheves i meldingen som noe som både gir bedre tjenester og tilbud, og som fører til at eldre får brukt sine ressurser til nytte for samfunnet.

### **Strategi for kultur og reiseliv (2019); *Noreg som attraktiv kulturdestinasjon***

Strategien vektlegger blant annet samspill, samarbeid og koordinering mellom ulike sektorer som et innsatsområde for å øke den samlede verdiskapingen i norsk kultur- og næringsliv innenfor bærekraftige rammer. Frivillighetssektoren har i mange sammenhenger en viktig rolle i reiselivssammenheng.



**Stortingsmelding nr 16 (2019-20); Nye mål i kulturmiljøpolitikken —  
Engasjement, bærekraft og mangfold**

Det er tre nasjonale mål for kulturmiljø i den nye kulturmeldingen:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø.
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging.
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

**Stortingsmelding nr 23 (2020-21); Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid**

Kulturdepartementet er opptatt av at samspillet mellom museene og de frivillige er et kjennetegn ved sektoren, og at frivilligheten er en verdifull ressurs som må ivaretas.

**NOU nr. 16 (2020). Levekår i byer- gode lokalsamfunn for alle**

By- og levekårsutvalget utredet levekårs- og integreringsutfordringer i og rundt de store byene i Norge, herunder Kristiansand. Utvalget slår fast at i områder hvor mange barn vokser opp i familier med lav økonomi og dårlige levekår, er det ekstra viktig at arenaer utenfor hjemmet, som nabolag og fritidstilbud, har god kvalitet. For å bidra til å styrke relasjonene i lokalsamfunn mener utvalget at kommunene bør ha en lokal frivillighetspolitikk. En slik politikk bør inkludere hvordan kommunen kan hjelpe ved å koordinere kultur- og fritidsfeltet og knytte lokale aktører sammen, og hvordan kommunen kan bidra med veiledning og kompetanseheving av lokale frivillige organisasjoner og nettverk. Det er viktig at kommunen når ut til innbyggere som i mindre grad har verv, eller som sjelden deltar på formelle arenaer i lokalsamfunnet.

**Aktører, roller og nivåer**

Målgruppen for strategien er både frivillige organisasjoner, frivilligsentraler og kommuner. Denne målgruppen er mangfoldig, og aktørene vil ha ulike roller, ansvar oppgaver og behov. En regional strategi som skal bidra til samhandling og samarbeid bør ha refleksjoner og tydelige avklaringer rundt hvem som har hvilke roller og oppgaver – ikke minst siden de frivillige organisasjonene ofte forholder seg til både offentlige myndigheter og eget organisasjonshierarki på både lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Kommunene har ansvar for å samhandle med og tilrettelegge for lokale lag og organisasjoner. Kommunene bør ha kjennskap til og samhandle bredt med den lokale frivilligheten direkte, og gjennom frivilligsentralene. Fylkeskommunens rolle vil derfor være å tilrettelegge for kommunene, og ikke overstyre eller erstatte kommunenes arbeid, men heller supplere der det er ønsket og hensiktsmessig.

Kommunene er ulike med tanke på størrelse og kapasitet til tilrettelegging for

frivillighet. Det betyr at de vil ha forskjellige behov og ønsker til fylkeskommunens tilrettelegging og støtte. Tiltakene som springer ut av strategien vil derfor være å anse som en verktøykasse med ulike tilbud som man kan velge å benytte seg av. Dette krever fleksibilitet i tilnærmingen og mulighet til å differensiere samhandlingen, avhengig av behov. Og fylkeskommunens rolle vil spenne fra støtte og tilrettelegging til proaktivt utviklingsarbeid.

I tillegg til rollen overfor kommunene, vil fylkeskommunen ta en aktiv rolle overfor paraplyorganisasjonene og de regionale (og «kommuneoverskridende») frivillige organisasjonene og organisasjonsleddene. Lokale lag og foreninger forholder seg primært til det kommunale nivået.

Det er likevel et mål at alle aktører og nivåer opplever strategien som relevant, og at verktøyene og tiltakene som utvikles, er nyttige og tas i bruk på tvers av nivåer og av flest mulig.

## Begrepsavklaringer og definisjoner

**Frivillig virksomhet / frivillige organisasjoner:** Frivillighet Norge definerer frivillig virksomhet som «*en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis*» jf. definisjonen i Frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4. En frivillig organisasjon baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats. En frivillig organisasjon kan være forening, lag, stiftelse, ideelt aksjeselskap, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon.

**Frivillig innsats:** ILO (International Labor Organization) definerer frivillig innsats som: «*Ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter - enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning - uten å ta betalt*». I denne definisjonen regnes ikke lønnet arbeid, pårørendearbeid og vennetjenester som frivillig innsats

Frivillig innsats er dermed ikke nødvendigvis organisert frivillighet. Strategien avgrenser seg til frivillig innsats som er organisert og tar form av frivillig virksomhet.

**Frivilligsentraler:** Norges Frivilligsentraler (NFS) bruker følgende definisjon og tilhørende arbeidsmodell: «*Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivaretatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag & foreninger, næring og kommune*». Dette skal bygge opp under visjonen «*Sammen skaper vi gode og inkluderende lokalsamfunn*» og mottoet «*Møte mellom mennesker*».

Frivilligsentralene finansieres via øremerkede statlige tilskudd gjennom forskrift. I

Agder er det per 2022 registrert 35 frivilligsentraler, derav 15 kommunale og 20 ikke-kommunale. Frivilligsentralene kan koordinere nyttig kompetanse og ressurser for lokale lag og organisasjoner.

**Levekår:** Levekår handler om de ressurser den enkelte disponerer, og hvilke muligheter folk har til å dra nytte av ressursene for å skape gode liv for seg og sine. Levekår handler også om hvordan folk opplever at de har det, hvilken livskvalitet de har og hvor tilfreds og lykkelig de er.

**Mangfold:** Begrepet mangfold betyr at samfunnet er satt sammen av folk med ulike kulturer, trosoppfatninger, verdier og levemåter. Samfunnet vårt er et kulturelt "lappeteppe", og det er naturlig at dette også viser seg i mange deler av samfunnet.

**Inkludering:** Inkludering betyr at alle hører til og kan ta del i fellesskap i skole, fritid og arbeidsliv. Sosial tilhørighet og deltagelse er en viktig ramme for læring, trivsel og utvikling.

**Samskaping:** En metode som innebærer samhandling og dialog mellom offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner som likeverdige parter, der man sammen definerer utfordringer og skaper løsninger.

## Utvalgte hovedutfordringer

Premisset for strategiarbeidet er at en sterk frivillighet fremmer gode levekår, i seg selv og i samarbeid med offentlig (og privat) sektor. Kunnskapsgrunnlaget og medvirkningsprosessene for frivillighetsstrategien peker på hindringer som skaper utfordringer for frivilligheten og for et godt samarbeid. Kunnskapsgrunnlaget peker også på hvilke muligheter fylkeskommunen har både til å styrke frivillig sektor og legge til rette for samarbeid mellom sektorene, på tvers av forvaltningsnivå.

Disse hovedutfordringene er blitt til strategiens satsningsområder og delmål, og videre til tiltak i handlingsprogrammet:

- **Kommunal frivillighetspolitikk**

Rapporter viser at kommuner som tilrettelegger for frivillig sektor gjennom en frivillighetspolitikk har mer dialog med bredden av frivilligheten lokalt enn kommuner som ikke har det. Disse kommunene har også et større fokus på å innta en aktiv tilretteleggerrolle for frivillig aktivitet, noe som gir positive utslag når det gjelder rammevilkårene for frivillig sektor. Sentrale forhold her er økonomi, tilgang på lokaler og inngåelse av partnerskap i ulike prosjekter og tiltak.

En tydelig frivillighetspolitikk henger sammen med en tydelig administrativ struktur, med forankring innad i kommunen og kontaktpunkt mellom sektorene. I

flere kommuner med kommunal frivilligsentral er det frivilligsentralen som har denne rollen, som bindeledd mellom kommuneadministrasjon og frivilligheten. Andre steder er det egne frivilligkoordinatorer e.l. i kommunen. Det er et tydelig ønske fra frivilligheten at det er «en dør inn» i kommunen.

En egen frivillighetspolitikk har også betydning for det konkrete samspillet mellom kommuner og frivillige organisasjoner. Det er på integreringsfeltet, innenfor kultur, fritid og idrett, og på helse- og omsorgsfeltet at variasjonen er størst og at frivillighetspolitikk har størst betydning.

Store samfunnsutfordringer kan kun løses i samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, men for at frivillighetens egenart skal ivaretas er det behov for egen frivillighetspolitikk på alle forvaltningsnivå.

- **Økonomi**

De fleste frivillige organisasjoner er avhengig av offentlige (og private) tilskudd, både til drift, aktivitet og utvikling. På nasjonalt nivå er inntektskildene til ideelle og frivillige organisasjoner 27% statlige og 17% kommunale og fylkeskommunale midler gjennom overføringer og kjøp av tjenester, 45% fra husholdninger og 12% andre private aktører (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020). De frivillige organisasjonene bidrar med 139 milliarder kroner i verdiskaping, noe som utgjør hele 4.6% av bruttonasjonalproduktet.

Organisasjoner på regionalt og lokalt nivå melder om at mulighetene for tilskuddsmidler er mange, men at det er vanskelig å holde oversikten over disse mulighetene – og at de er spredt på mange ulike instanser på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, ofte med hver sine systemer for søking og rapportering som er krevende. Det er behov for enkel og samlet tilgang til informasjon om støtteordninger.

Det er også en utfordring at balansen er skjev mellom tilgang til driftsmidler og tilgang til prosjektmidler. Det er behov for mer midler til drift for sikre uavhengighet og for å utløse potensialet som ligger i prosjektmidler. Det er behov for enkle og mindre byråkratiske tilskuddsordninger.

- **Rekruttering, synlighet og deltakelse**

I Regionplan Agder 2030 er levekår, likestilling, inkludering og mangfold en gjennomgående dimensjon. LIM-planens visjon om «Et likestilt, mangfoldig og inkluderende Agder» omfatter også frivillig sektor – og trenger frivilligheten for å lykkes.

Bred deltakelse er en forutsetning for at frivilligheten kan bidra inn mot bedre

levekår. Bred deltakelse innebærer å bryte ned barrierene som hindrer at noen deltar og kan gjøre en frivillig innsats. Og det innebærer at flere må bli klar over mulighetene til å engasjere seg og blir invitert med.

Endringer i måten å være frivillig på («den nye frivilligheten»), forsterket av Covid-19 pandemien, bærer med seg utfordringer knyttet til frafall og rekruttering. Mange organisasjoner er gode på å tenke nytt, men flere har nok med å holde hjulene i gang. Mange synes det er vanskelig å være synlige nok i jungelen av tilbud.

Det er behov for mer kompetanse om rekruttering av frivillige, og om barrierer, inkludering og mangfold. Det er behov for mer synliggjøring av eksisterende aktiviteter og tilbud, og av ressursene som finnes i frivillighetens mangfoldige kompetanse.

- **Lokaler**

De fleste organisasjonene er avhengige av lokaler for å utøve sine aktiviteter, men tilgangen på lokaler varierer. Vi vet at frivillig aktivitet er viktig for gode og trygge nærmiljø, og samtidig vet vi at mange offentlige bygg står tomme på kveldstid. Det er ulik praksis fra sted til sted og fra bygg til bygg når det gjelder utleie / utlån til frivillig virksomhet.

Det er behov for enklere tilgang til offentlige bygg, og for å utvikle retningslinjer og systemer både for kortvarig bruk (drop-in) og leie over tid. Det er også et behov for økt bevisstgjøring om og tilrettelegging for universell og egnet utforming av eksisterende lokaler.

- **Møteplasser, informasjon og kompetanse**

I arbeidet med frivillighetsstrategien har det vært flere møter der kommuner, frivilligsentraler og frivillige organisasjoner samtidig har møtt hverandre. Mange peker på nytten av disse møtene, i form av etablering av nettverk, erfaringsutveksling og kompetanseheving. Møtepunktene gir bedre oversikt over hverandres aktivitet og mulige samarbeidspunkter, og det gir anledning til anerkjennelse og støtte, og å fylle på med kunnskap og læring om felles utfordringer og utviklingstrekk.

Det er behov for flere nyttige møteplasser, innenfor en struktur, som kan bidra til bedre informasjonsflyt, utveksling og påfyll av kompetanse, økt kjennskap og samarbeid og koordinering av felles innsats.

God ivaretagelse er et viktig element for organisasjonene i å beholde sine frivillige. Kompetanseheving og faglig påfyll kan bidra til at man får økt kapasitet



og blir bedre rustet. Samtidig er det krevende å finne tid og ressurser til dette for den enkelte i sin hverdag. Fylkeskommunen kan være en tilrettelegger og leverandør av nyttig kompetanse på tvers av organisasjonene innen felt som ledelse og styrearbeid, økonomi, mangfold og inkludering, markedsføring og sosiale medier, rekruttering og ivaretagelse av frivillige.

### **Rustet for framtiden**

En strategi skal sette retning inn i en framtid vi ikke kjenner. I tillegg til de nevnte hovedutfordringene, er det en utfordring å fange opp og møte trekk ved samfunnsutviklingen som påvirker frivilligheten, og det er et mål om å møte og romme endringene som skjer i frivilligheten. Fylkeskommunen er en utviklingsaktør, og bør ta en aktiv rolle i å fange opp relevante endringer, og tilrettelegge for at kommuner, frivilligsentraler og frivillige organisasjoner rustes for å møte disse endringene.

### **Visjon og hovedmål mot 2030**

Visjonen for frivillighetsstrategien for Agder er «økt deltakelse for bedre levekår» Denne visjonen forutsetter en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet på Agder – og dette er hovedmålet for strategien. Visjon og hovedmål er i tråd med Regionplan Agder 2030 og Frivillighetsmeldingen.

### **Satsningsområder og delmål mot 2030**

Frem mot 2030 må vi bygge videre på det som er bra, forbedre det som kan bli bedre, og møte endringer som kan komme. Satsningsområdene har utgangspunkt i de definerte hovedutfordringene, og til hvert satsningsområde er det satt et delmål mot 2030. Det er også definert hvilken rolle fylkeskommunen vil ta for å nå dette målet.



### **Kommunal frivillighetspolitikk: Tilrettelegging og samspill**

Noen av de 25 kommunene på Agder har vedtatt en egen frivillighetspolitikk, og flere har planer om eller arbeider med dette. Flere kommuner etterlyser rådgiving og faglig nettverk og ser til fylkeskommunen og Frivillighet Norge for nettopp dette.

#### **Delmål:**

***Innen 2025 har alle kommunene på Agder vedtatt egen frivillighetspolitikk.***

Det er også behov for å få en bedre oversikt over frivilligheten på Agder for å kunne samhandle godt, skape nettverk og justere frivillighetspolitikken i årene som kommer.

#### **Fylkeskommunens rolle**

- Fylkeskommunen vil stimulere til at kommunene på Agder utvikler egen frivillighetspolitikk og være til støtte i dette arbeidet.
- Fylkeskommunen vil i samarbeid med kommunene og organisasjonene opparbeide og gjøre tilgjengelig en bedre oversikt over frivilligheten på Agder
- Fylkeskommunen vil etablere en administrativ struktur som sikrer oppfølging av frivillighetsstrategien, internt og eksternt.
- Fylkeskommunen vil dele ut et årlig frivillighetsstipend.



## Økonomi: Forenkling og frihet

### **Delmål:**

***Innen 2030 opplever frivilligheten på Agder det som enkelt å søke, ta imot og rapportere på offentlig støtte. Det er balanse mellom driftsstøtte og prosjektstøtte, og det er enkelt å finne informasjon om støtteordninger.***

Både frivilligheten og kommunene ser på fylkeskommunen som en aktør som kan bidra til å samle informasjon om støtteordninger, og være en pådriver i arbeidet med revidering av tilskuddsordninger i retning mer midler til drift.

### **Fylkeskommunens rolle**

- Fylkeskommunen vil i dialog med frivillig sektor gå gjennom egne støtteordninger og sørge for mer tilgjengelig informasjon om egne og andres støtteordninger, gjennom en felles digital tilskudds-oversikt.





## Rekruttering og deltakelse: Synlighet og mangfold

### **Delmål:**

***Innen 2030 skal alle på Agder, uansett alder, kjønn, etnisitet, inntekt, funksjonsnivå eller interessefelt, ha mulighet til å delta i frivillig virksomhet.***

Rekruttering skjer lokalt, men både frivilligheten og kommunene ser at fylkeskommunen kan bistå kommunene i arbeidet – gjennom å gjøre verktøy og kurs kjent og tilgjengelige, skape nettverk og samarbeide om kompetansehevende tiltak.

### **Fylkeskommunens rolle**

- Fylkeskommunen vil bidra til å øke kompetansen om rekruttering, mangfold og inkludering, samt synliggjøre tilgjengelige verktøy.
- Fylkeskommunen vil ta initiativ til "Frivillighetstorg" på videregående skoler.
- Bidra til økt synliggjøring av frivillighetens muligheter og betydning.



## Lokaler: Tilgjengelighet og forutsigbarhet

### **Delmål:**

***Innen 2030 skal frivilligheten på Agder oppleve det som enkelt å finne tilgjengelige og egnede lokaler til sine aktiviteter.***

Frivilligheten og kommunene mener at fylkeskommunen i enda større grad kan gjøre egne bygg tilgjengelig for frivillig virksomhet, og samtidig gå foran som et godt eksempel for kommunene i utvikling av egen praksis for utlån og utleie.

Fylkeskommunen blir også utfordret på å utvikle digitale verktøy for oversikt og booking som kan tas i bruk i hele regionen.

### **Fylkeskommunens rolle**

- Fylkeskommunen er positive til at frivilligheten får benytte seg av fylkeskommunens areal og lokaliteter i forbindelse med arrangement og tilstelninger.
- Fylkeskommunen vil starte en intern prosess for å utvikle retningslinjer for utlån/utleie av fylkeskommunale bygg til frivillig virksomhet, for å legge til rette for at lag og foreninger kan benytte offentlige lokaler, idrettshaller og idrettsanlegg uten kostnader eller til meget gunstig leie.
- Fylkeskommunen vil ta initiativ til samarbeid om bruk og utvikling av digitalt verktøy for informasjon om og booking av lokaler.
- Fylkeskommunen vil se på muligheten for å tilby mer egnede lokaler for musikkorganisasjonene. Dette skal ha fokus i utbedring av eksisterende og utvikling av nye lokaler.



### **Møteplasser: Dialog, informasjon, kompetanse og koordinering**

Den viktigste forutsetningen for at kommunene, frivilligsentralene og de frivillige organisasjonene skal kunne løfte levekårene på Agder, er dialog og informasjonsutveksling. Her kan fylkeskommunen være en viktig tilrettelegger, kompetanseleverandør og en lærende mottaker av kompetanse og kunnskap fra frivilligheten.

#### **Delmål:**

***Innen 2030 skal Agder være ledende på samhandling og samarbeid mellom og på tvers av frivillig og offentlig sektor.***

Det er behov for å etablere nettverk og møteplasser der kommunene og organisasjonene kan bli mer kjent med egne og andre sine utfordringer og ressurser, og få påfyll av nyttig kompetanse, og ikke minst dele kompetanse og erfaringer på tvers.

#### **Fylkeskommunens rolle**

- Fylkeskommunen vil legge til rette for møteplasser og nettverk på tvers av kommuner, frivilligsentraler og frivillige organisasjoner – med mål om erfaringsutveksling og kompetanseheving knyttet til aktuelle tema og behov.
- Fylkeskommunen vil etablere et åpent nettverk for frivilligheten i Agder – med mål om dialog og innspill, og mål om å samordne tiltak og aktiviteter.
- Fylkeskommunen vil fortsette å bidra til at bibliotekene som møteplasser styrkes – i samarbeid med kommunene og den lokale frivilligheten.
- Fylkeskommunen vil fortsette å styrke Agder for Alle som nettverk og møteplass med vekt på inkludering og mangfold.
- Fylkeskommunen vil utvikle et digitalt verktøy/plattform som kan samle målgruppens behov for informasjon og kompetanseheving.
- Fylkeskommunen vil vurdere om det bør utarbeides informasjon på flere språk.

## Oppfølging og bruk av strategien

Frivillighetsstrategien skal være styrende for valg og prioriteringer i arbeidet med frivillighet for Agder fylkeskommune i perioden 2022-2030. Den skal være et verktøy for arbeidet med frivillighet i regionen, og veiledende for kommunene, frivilligsentralene og de frivillige organisasjonene.

Frivillighetsstrategien har et 8-årig perspektiv med et handlingsprogram som løper over 4 år. Det første handlingsprogrammet er utarbeidet parallelt med strategien. Handlingsprogrammet beskriver hvordan fylkeskommunen skal arbeide med de ulike satsingsområdene, og foreslår aktuelle samarbeidspartnere innen hvert satsingsområde. Handlingsprogrammet vil være grunnlaget for å starte opp prosjekter og tiltak.

Det 4-årige handlingsprogrammet gjennomgås årlig i arbeidet med fylkeskommunens årsrapporter, økonomiplan og budsjettarbeid. Handlingsprogrammet kan videreutvikles og suppleres i strategiperioden, som følge innspill fra frivillig sektor, forskning eller nye nasjonale og regionale føringer. Nye tiltak og prosjekter som krever politisk behandling må tas opp som egne politiske saker.

En suksessfaktor er å etablere gode samarbeidsrelasjoner og nettverk mellom frivillig og offentlig sektor for å jobbe målrettet med å oppnå strategiens målsettinger. Målene kan i liten grad oppnås av fylkeskommunen alene, selv om fylkeskommunen er ansvarlig for gjennomføring eller initiering av mange av tiltakene i strategien.

Et godt samspill og dialog med målgruppen, en tydelig administrativ struktur og bred politisk behandling vil sikre forankring og gjennomføring av frivillighetsstrategien og handlingsprogrammet.



## **Vedlegg**

Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

Rapport fra Frivillighet Norge: Innspill til Agder fylkeskommunes frivillighetsstrategi

Høringsinnspill

Handlingsprogram 2022 - 2026



**AGDER**  
fylkeskommune

---

**Agder fylkeskommune**

Postboks 788, Stoa  
NO-4809 Arendal

*Besøksadresse Kristiansand:*  
Tordenskjolds gate 65

Org.nr.: 921 707 134  
Bank: 3207.28.74993

*Besøksadresse Arendal:*  
Ragnvald Blakstads vei 1

[www.agderfk.no](http://www.agderfk.no)

